

Een lerende school in een lerende regio

RegioLeren als nationaal demonstratieproject

AOC Terra en Wellantcollege bundelen hun krachten voor een optimale aanpak van RegioLeren. Zij trekken hierin al een tijdje met elkaar op en zijn het erover eens dat RegioLeren meer betekent dan zo veel mogelijk projecten in de regio uitvoeren. Ze hebben afgesproken minimaal vijf jaar intensief samen te werken om ervaringen en kennis uit te wisselen en nieuwe kennis te creëren.

Dat raakt alle niveaus: bestuurders en managers, maar ook teamleiders en docenten op locatie. Binnen en buiten de school bouwen beide instellingen een lerend netwerk volgens een overeenkomende infrastructuur. Niet alleen gaan ze bij elkaar in de keuken kijken voor best practice en next practice, maar ze bouwen ook samen aan een overdraagbare methode voor alle collega's in het groene onderwijs. Welke systeeminnovatie in de school is nodig om een flexibele, hybride school te worden en hoe halen we het grootste leerrendement uit RegioLeren, voor de leerlingen, voor de docenten, de managers en natuurlijk voor de partners in de regio? De samenwerkingsovereenkomst tussen beide instellingen is vlak voor de zomer

definitief getekend. Begin oktober is de eerste bijeenkomst met het Wellant/Terra-team.

In dit katern willen we nader ingaan op RegioLeren. We doorlopen daarbij vier fasen. Als eerste het besef dat er behoefte was aan een nieuwe manier van leren: de methode van de Kenniswerkplaats en het leren in authentieke projecten. Daarna het inzicht dat dit ook veranderingen voor de docenten met zich meebracht. Vervolgens de bewustwording dat het om meer gaat dan alleen projecten buiten de deur. En ten slotte, dit alles bijeengebracht in de overgang naar een echte systeeminnovatie: de verandering naar de flexibele, hybride school. We eindigen met een blik op de toekomst, want lang niet alle vragen zijn op dit moment al beantwoord.

Met dit informatiekatern willen AOC Terra en Wellantcollege niet alleen informatie over RegioLeren verschaffen, maar ook het gesprek over RegioLeren op gang brengen. Als groene scholen lopen we met dit concept vooruit in de manier waarop scholen een betekenisvolle partner in lerende regionale netwerken kunnen worden en daarmee een structurele bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een lerende regionale economie.

Leerlingen van AOC Terra presenteren hun oplossingen om huisnummers zichtbaar te maken in het donker, een vraag die gesteld was door hulpdiensten in de regio

wellantcollege

Colofon

Tekst:

Willem Foorthuis,
transitiemanager
AOC Terra
Sabine Lutz,
Gonneke Leereveld,
transitiemanager
Wellantcollege
Ton van den Born, Silo

Fotografie:

Wellantcollege,
AOC Terra, Frans Traa,
Ton van den Born en
Thinkstock

Eindredactie:

Silo

Basisvormgeving en
opmaak BCM, Eindhoven

September 2014

Meer informatie:

Willem Foorthuis
(w.foorthuis@onderwijs-
groepnoord.nl)
Gonneke Leereveld
(g.leereveld@wellant.nl)

RegioLeren – waarom eigenlijk?

De school krijgt steeds meer betekenis voor de ontwikkeling van de regio. Dat betekent dat je onderwijs ook buiten de school organiseert.

Groen onderwijs heeft van oudsher een speciale relatie met het landbouwkennissysteem. Het duidelijkst kwam dit naar voren in het zogenaamde OVO-drieluik, de uitgebreide agrarische kennisstructuur van onderwijs, voorlichting en onderzoek die we in de late 19de en de 20ste eeuw in Nederland kenden. Voor de traditionele landbouwgerelateerde beroepen hebben de groene scholen in die tijd een kennismakelaarsfunctie vervuld. Niet voor niets is het groene onderwijs daarom ondergebracht bij het ministerie van Landbouw (LNV) en nu Economische Zaken (EZ).

Maatschappelijke urgentie

Maar van het OVO-systeem is weinig meer over. Tegelijkertijd zien we dat de verhouding tussen opleidingen en sector is verschoven. Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt hebben ervoor gezorgd dat de traditionele sectoren kennisintensiever zijn geworden. Daar komt bij dat we relaties moeten aanknopen met nieuwe werkvelden zoals recreatie, zorg, voeding, milieu, energie, klimaat, landschap en water. Bovendien neemt het belang van de regio, van de regionale economie en concurrentiekracht steeds meer toe.

Dat vraagt om nieuwe vormen van samenwerking, open innovatie en modern ondernemerschap. En niet op de laatste plaats zijn we bezig ons te herbezinnen op vakmanschap. Minister Bussemaker (Onderwijs) benadrukt in haar Kamerbrief van juni 2014 “dat vakmanschap

onmisbaar is voor de toekomst van Nederland”. Ook de rapporten van de SER (*Hand-made in Holland*) en de WRR (Naar een lerende economie) wijzen in die richting. De groene school van nu heeft dan

eigenlijk twee maatschappelijke opdrachten. Ze moet uitdagende opleidingen bieden en haar leerlingen opleiden tot dynamische en flexibele vakmensen die beantwoorden aan de vraag van bedrijven naar goed geschoold personeel. Ten tweede wordt van de school verwacht dat ze zich op korte termijn ontwikkelt tot kenniscentrum in de regio en dus de regio centraal stelt. Als groen kenniscentrum moet de school waarde toevoegen aan de ontwikkeling van de innovatie van de regio.

Als school moeten we dus enerzijds de kwaliteit van het onderwijs waarborgen en anderzijds ons verbinden aan de regionale agenda's. Het betekent dat de school een substantieel aantal studentenuren in de regio gaat uitvoeren.

Anders leren

Hier ligt nu precies de noodzaak voor RegioLeren. Onder het motto ‘De school uit, de regio in’ werd begonnen met de eerste fase van RegioLeren, een nieuwe wijze van lesgeven binnen het bestaande systeem. Daarbij werken de leerlingen in teamverband aan regionale vraagstukken, met medeleerlingen en opdrachtgevers uit de regio. Docenten treden op als coach. En leerlingen werken binnen leerlingstichtingen aan de opbouw van hun eigen portfolio.

Deze verandering – eigenlijk is het geen verandering, maar een toevoeging, er valt immers niets weg, de basis moet op orde blijven – vraagt extra inzet terwijl de bekostiging terugloopt. Een onderwijskundige vernieuwing binnen het huidige systeem blijkt dus niet voldoende. Substantieel minder bekostiging en een forse hoeveelheid extra taken betekent een serieus capaciteitsvraagstuk. Dat vraagstuk kan alleen maar opgelost worden door slimme samenwerking met spelers in en rond de regio waardoor partijen bereid zijn mee te werken, mee te leren en mee te financieren. Niet beter doen, maar anders doen. Dat is RegioLeren op het hoogste niveau.

‘De school uit, de regio in’

De geschiedenis van RegioLeren begon zeker tien jaar geleden. Via leerlingstichtingen en kenniswerkplaatsen zijn we uitgekomen bij waar we nu zijn.

Onder het motto ‘De school uit, de regio in’ begonnen groene scholen rond 2009 aan een nieuwe manier van lesgeven. In regionale (GKC)-werkplaatsen gingen leerlingen in teamverband werken aan oplossingen voor regionale vraagstukken. Ze kregen daarvoor een opdracht uit de regio: van een wethouder, een groep boeren of andere ondernemers.

De leerlingen formuleerden hun leervraag en maakten een leerofferte, stelden een werkplan op en voerden dat uit. Ze kregen inzicht in het begrip regio, analyseerden de actuele ontwikkelingen, onderscheidde verschillen

lende belanghebbenden en hun belangen, stelden hun eigen vragen, voerden interviews uit en werkten aan oplossingen voor het vraagstuk. En ze leerden om hun verworven kennis en kunde structureel vast te leggen.

In de loop van de tijd werd een steeds groter deel van de lessen ingevuld door werken met opdrachtgevers buiten de school. Bij AOC Terra is dat inmiddels al zo’n 30 procent in het derde en vierde studiejaar. In de komende vier jaar zal meer dan de helft van alle studietoeren bestaan uit deze vorm van projectleren, trainingen, themadagen en masterclasses.

Model van RegioLeren

Het concept van de Kenniswerkplaats ontstond in 2004. Grondlegger was Willem Foorthuis, destijds lector Regionale Transitie bij Hogeschool Van Hall Larenstein en later ook programmaleider van het gelijknamige GKC-programma. De methode van de Kenniswerkplaats werd uitgewerkt om de besloten onderwijssituatie te verlaten. Studenten zouden een antenne ontwikkelen voor de rurale dynamiek en leren om ontwikkelingen bij elkaar te brengen, de diverse sectorale belangen met elkaar in een winst situatie te brengen en waar mogelijk hierop te anticiperen.

Tegelijkertijd experimenteerde Wim van der Zwan in Goes (Edudelta College) met een

identieke aanpak, maar dan mbo-gericht en vanuit het onderwijs. Zijn aanpak met leerlingstichtingen, de samenwerking met ondernemers en overheden om projecten te ontwikkelen, vond veel weerklank.

Uiteindelijk kwamen deze twee ontwikkelingen samen bij AOC Terra, locatie Meppel, waar directeur Oostland een combinatie wilde. Met ondersteuning vanuit de GKC, met experts en ervaringsdeskundigen van Wageningen UR en Stoas Vilentum en vooral met veel inzet van het docentenkorps in Meppel kreeg het RegioLeren een impuls. Binnen de school werd gewerkt aan een werkbaar en overdraagbaar systeem, geschakeld aan de bui-

tenkant waar ook naar duurzame samenwerkingsmodellen met ondernemers en overheden werd gezocht.

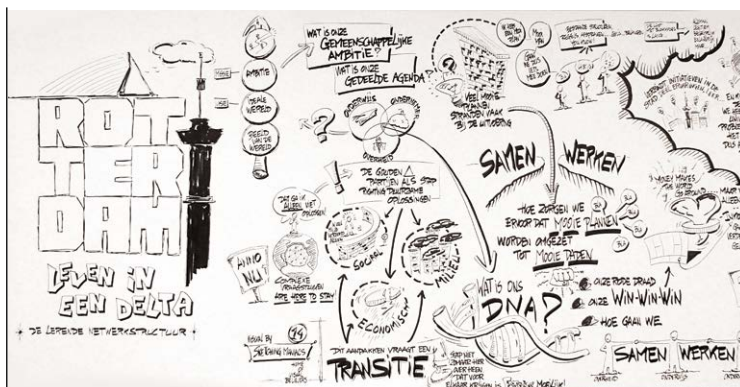
Inmiddels is dit proces opgepakt op alle mbo-locaties van Terra in Meppel, Emmen en Groningen. In al deze locaties werd geëxperimenteerd met het externe proces. In Groningen ontwikkelde zich op initiatief van directeur Wim Cnossen een nieuw model van de Kenniswerkplaats in de vorm van een gebiedscoöperatie, Emmen werkte door op het model Kenniswerkplaats en de Agenda Veenkoloniën. Samen met het Wellantcollege wordt deze aanpak nu ook in een stedelijke context gerealiseerd.

RegioLerenproject Groningen

Vier vierdejaars leerlingen van de opleiding Groen bij AOC Terra Groningen brachten in opdracht van woningbouwcorporatie Huismeesters in Groningen de groengebieden van de corporatie in kaart. Zij inventariseerden de technische gegevens, de onderhoudscontracten en de onderhoudstoestand. Samen met derdejaars leerlingen digitaliseerden ze alle gegevens en legden deze vast in een systeem. Ook schreven zij een beeldbestek waarmee de corporatie een belangrijk hulpmiddel kreeg voor aanbesteding, toezicht en controle in de uitvoeringsfase. Het beeldbestek vervult inmiddels ook een grote rol in de communicatie van de corporatie met haar huurders over het groen in hun woongebied. Hiermee kreeg de corporatie een actueel beeld van haar groenbezit en kon zij op een efficiëntere manier met aanbestedingen en onderhoud omgaan.

Een van de studenten in de werkgroep, Reinier Kwakernaak, had ervaren dat bij groenonderhoud rond woningen vaak met zware boomstammen gesjouwd moet worden omdat veel plekken alleen via smalle gangetjes toegankelijk zijn. In een aansluitend studieproject ontwikkelde hij een prototype van een boomezel. Daarmee kan een zware boomstam moeiteloos door smalle gangetjes en over moeilijk toegankelijk terrein vervoerd worden. Vanuit de sector groenonderhoud werd hier enthousiast op gereageerd. Reinier vond een machinebouwer die de boomezel voor hem wil produceren. Zo heeft hij zich met zijn studieproject als ondernemer gelanceerd.

Deel van een tekening gemaakt tijdens brainstorm over de gebiedscoöperatie 'Leven in een Delta' en die focust op leren en innoveren in een groen, duurzaam Rotterdam

Start van RegioLerenproject Rotterdam

In de gebiedscoöperatie i.o. Rotterdam is de ambitie van samenwerkende partners leren innoveren in een groen, duurzaam Rotterdam. Een van de programma's in de regionale kennis- en innovatieagenda, die de partners samen hebben ontwikkeld, is water en klimaatadaptatie: duurzame bescherming van ecosystemen en watervoorraden is hier onderdeel van.

Een onderliggend project is 'Drijvend Groen'. De verwachting is dat de waterkwaliteit van de wateren en de visstand verbeterd kunnen worden door drijvende groenconstructies met planten.

Het ontwerp bestaat uit twee vierkante eilanden die in het midden van het havenbekken worden plaatst. Op een scharnierende vooroever komen planten die door vis en macrofauna gebruikt worden. Een combinatie van technische kennis en kennis over groen en water is nodig. Rijkswaterstaat, TU Delft, gemeente Rotterdam, een consortium van zzp'ers en Wellantcollege willen samen in oktober de bouw van het ontwerp realiseren en testen. Dit project, onderdeel van een Interreg V-aanvraag, wordt het eerste RegioLerenproject van Wellantcollege.

RegioLeren bij AOC Terra Meppel

De Meppeler Courant van woensdag 2 juli 2014 besteedde speciale aandacht aan de inzet van docenten en studenten van AOC Terra in Meppel. Onder de kop 'AOC Terra en Gebiedscoöperatie De Wolden vinden elkaar' werden in een paginagroot artikel meerdere projecten besproken waarin ondernemers in de mede door AOC Terra opgerichte gebiedscoöperatie samen met studenten tot belangrijke inzichten zijn gekomen.

Dat dit in Meppel speelt, is te verwachten. Juist op deze locatie wordt al jaren hard gewerkt aan de ontwikkeling van een model waarbij leerlingen in eigen ondernemingen aan authentieke projecten werken. Docenten transformeren hierbij tot coaches, onderwijsprogramma's worden aangepast, roosters opgerekt en de mogelijkheden voor een bredere toepassing worden verkend.

Nieuwe rollen voor docenten

Leerlingen en studenten leren van RegioLeren, maar ook docenten doen dat. Het brengt nieuwe rollen, nieuwe taken en nieuwe competenties mee. Een overzicht.

De deelname van leerlingen en studenten van vmbo tot en met wo aan oplossingen voor regionale vragen werd alom gewaardeerd. Zij zaten niet met belangenverstrengelingen en konden een frisse, creatieve en vaak verrassende inbreng leveren. Zij profiteerden hier ook zelf van doordat zij hun competenties en vakdeskundigheid in een authentieke leeromgeving konden ontwikkelen.

Ook hun docenten leerden. Ze trokken de regio in om leerlingen te begeleiden, opdrachtgevers te vinden en regionale en vaak complexe vragen te vertalen in passende opdrachten. Ze moesten anders leren beoordelen. Het ging niet meer alleen om vakinhoudelijke prestaties, maar ook om werken in een team, omgaan met opdrachtgevers en zeer verschillende stakeholders, debatteren, oplossingen en compromissen vinden etc. En binnen de schoolorganisatie kregen zij een belangrijke taak als pleitbezorger van RegioLeren. En dat allemaal naast de oorspronkelijke taak van kennisoverdracht.

In totaal werden negen docentrollen beschreven met de bijbehorende taken en kerncompetenties. Het is voor een docent praktisch onmogelijk om zelf alle rollen te vervullen. Toch is een totaalbeeld zinvol, want het verschaft inzicht in de nieuwe positie en inbreng van docenten en in het hrm-beleid van scholen.

Over welke rollen spreken we dan?

1. Businessontwikkelaar

- een strategisch netwerk in de regio initiëren, bouwen en onderhouden
- bijdragen aan het opstellen van de regionale kennisagenda
- acquisitie van projecten
- organisatie van het werkproces in de regio

2. Leervraagarticulator

- vertalen van thema's of vragen uit de regio naar uitvoerbare projecten voor individuele of groepen studenten vanuit verschillende disciplines en opleidingsniveaus
- ondersteunen van regionale belanghebbenden en studenten in het formuleren van leervragen
- projectorganisatie: inpassing in de onderwijsorganisatie, planning en financiering

3. Actor

- deelnemen aan de uitvoering van projecten als gelijkwaardige partner ten opzichte van de andere actoren

4. Procesbegeleider

- verwachtingsmanagement tussen opdrachtgever(s), docent(en) en leerlingen / student(en) over het project
- faciliteren van 'het elkaar leren doen' en het opbouwen van sociaal kapitaal in een lerend multidisciplinair netwerk met projectteamleden van verschillende onderwijsniveaus

- reflexieve monitoring

- toezien op de vastgestelde kwaliteitsstandaard

5. Begeleider leerlingenproject

- inhoudelijk, methodisch en procesmatig stimuleren en aansturen van projectgroepen, vaak bestaande uit studenten van verschillende opleidingen en onderwijsniveaus

6. Expert

- Bijdragen aan ontstaan en verspreiden van gemeenschappelijke kennis en onderzoeksmethodieken
- het projectresultaat van leerlingen en studenten opwaarderen tot of vertalen in een advies aan de opdrachtgever

7. Beoordelaar

- beoordelen van een leerling- of studentproject (product en/of proces) in het licht van opleidingsvereisten en de vragen van de opdrachtgever(s)

8. Curriculumvernieuwer

- toepassen van leeropbrengsten uit projecten in bestaand onderwijs
- inpassen van RegioLeren in het curriculum en in de onderwijsorganisatie

9. Lerende in een lerend netwerk

- handelen in het besef dat iedereen in het netwerk aan het leren is

RegioLeren – de definitie

RegioLeren staat voor de hybride school. Dat vraagt drie belangrijke vernieuwingen: lesgeven in de school en in de regio, samen leren en werken in de gouden driehoek op basis van de regionale agenda, en de school als strategische partner en brandpunt voor innovatie, nieuwe kennis en de toepassing in de praktijk.

De vernieuwingen die RegioLeren met zich meebrengt, zijn organisatie-overstijgend. Ze veranderen de verbanden tussen betrokken bedrijven, organisaties en individuen ingrijpend en ze kunnen alleen door alle partners samen gerealiseerd worden. De school behoudt haar onderwijsstaak maar flexibiliseert haar programma's, werkorganisatie, onderwijsmethoden, lesroosters en voorzieningen. Zo kan ze inspelen op de regio met haar inhoudelijke agenda en uitdagingen voor ondernemers, overheden en maatschappelijke organisaties. Authentieke vraagstukken, maatschappelijke actualiteit, beroepscontext en de vereiste vaardigheden, competenties en kwalificaties geven de richting aan.

**Regioleren:
gefocust samenwerken,
ieder vanuit eigen kracht**

RegioLeren is gericht op alle partners in die lerende regio: kennisinstellingen, ondernemers, beleidsmakers en -uitvoerders. Zij vormen een structureel samenwerkingsverband waarin zij op basis van de regionale agenda een programma opstellen om regionale kennisvragen praktijkgericht te beantwoorden en nieuwe kennisvragen te articuleren.

De horizon van RegioLeren omvat ook het buitenland. De slimme regio is het vertrekpunt voor samenwerking met strategisch gekozen partners op bovenregionale, landelijke en Europese schaal. Dit plaatst de uitdagingen in de (eigen) regio in een wijder perspectief, vergroot het oplossingspectrum en bereidt de betrokkenen voor op het functioneren in een steeds verder globaliserende samenleving.

Vier directeuren over de ambities **Partner in de regio**

Leren wordt aantrekkelijker, betekenisvoller en uitdagender, bevestigen betrokkenen. En in RegioLeren is de school een partner die ontwikkeling in de regio mede vormgeeft. Vier betrokken directeuren over ambities en hun drive en bezieling voor de aanpak van RegioLeren.

“Leren wordt veel krachtiger”, zegt Jan van Heukelum, regiodirecteur van Wellantcollege. Hij is opdrachtgever van de pilot RegioLeren van Wellantcollege. “En door verbinding met buiten wordt het onderwijs aantrekkelijker. Het schoolse karakter verdwijnt en beroepsonderwijs gaat meer lijken op de beroepspraktijk.” Met andere woorden, het gesloten schoolsysteem opent zich. Je wordt je meer bewust van de regio en de thema's die er spelen. “Een ideale voorbereiding op de arbeidsmarkt”, vindt hij.

Over de verandering voor het leren spreekt ook Meindert Jan Oostland. “Simplistisch gezegd hadden we de leerling aan de sondevoeding. We gaven hem hapklare brokken kennis in plaats van hem voortdurend uit te dagen. Maar we willen toch bewust denkende en zelfstandig opererende mensen afleveren.”

Hij is directeur van AOC Terra Meppel, een vestiging waar veel ervaring met RegioLeren is. “De drive is ook dat we meer maatwerk willen, onderwijs dat aansluit bij wat leerlingen willen bereiken. In deze aanpak leert hij op verschillende manieren: pratend, observerend en al doende. Maar altijd in relatie met anderen.”

“We willen ook meer zijn dan een school alleen”, zegt Frans van Rongen, innovatiemanager voor Wellant-college. Hij is verantwoordelijk voor het Meerjaren InvesteringsPlan bij Wellant waar de ontwikkeling van RegioLeren onderdeel van uitmaakt. Als kenniscentrum wil Wellantcollege in continu contact met bedrijfsleven en overheid betrokken zijn bij de ontwikkeling van de regio. “Niet in vrijblijvende, maar in een structurele samenwerking”, zegt hij. Als partner in de regio. “Dat is de manier waarop we het onderwijs flexibel en aantrekkelijk maken en beter laten aansluiten bij de beroepspraktijk. Onze uitstroom zal dan ook dichter bij de instroom voor het bedrijfsleven komen en binnen de samenwerking zullen we een volwaardige bijdrage kunnen leveren aan het Leven Lang Leren.”

**Uiteindelijk
staat de
leerling
weer centraal**

“Wij willen ons als school duurzaam met de ondernemers en de regio verbinden”, zegt Wim Cnossen, directeur van AOC Terra Groningen. “Ik wil de regio centraal stellen en daarom wil ik goed begrijpen wat de regio nodig heeft. Alleen dan kunnen we voor RegioLeren de juiste keuzes maken. Hoe kunnen wij als kennis- en onderwijsinstelling de regio het beste ondersteunen? En hoe kunnen wij, onze docenten en leerlingen, het beste met en van de partijen op de werkvloer leren? RegioLeren betekent volgens mij dat we samen met de regio een werkagenda bouwen en uitvoeren, en daarbij stap voor stap nieuwe kennis ontwikkelen. Door de regio centraal te stellen staat uiteindelijk ook de leerling weer centraal.”

Permanente verbinding met de regio

Partners in RegioLeren kwamen tot het inzicht dat RegioLeren meer is dan zomaar een paar projecten in de regio.

Al werkende raakten bestuurders, locatiedirecteuren en docenten bij AOC Terra ervan doordrongen dat RegioLeren niet gedaan is met alleen maar projecten bouwen in de regio. Was er in de eerste fase sprake van incidentele en alleen leerlinggerichte projecten buiten de deur, in de tweede fase kwam daar het inzicht over de complexe docentrol bij.

En nu, in de derde fase waarin Terra zich bevindt, is duidelijk geworden dat een permanente verbinding nodig is om structureel te kunnen samenwerken in goede projecten vanuit het relevante beroepenveld. Op deze wijze wordt de school ook weer zichtbaar en voor het bedrijfsleven relevant. Het is dan niet gek dat Wellantcollege en AOC Terra elkaar gevonden hebben: Beide hebben de ambitie om een infrastructuur en model te creëren om tot een betere verbinding met de regio te komen.

AOC Terra heeft in verschillende werkgroepen het Herontwerp voor het MBO uitgewerkt. In de eerste fase van het nationale demonstratieproject van Wellantcollege en AOC Terra is vervolgens een meer gedefinieerd stappenplan ontstaan waarbij ook de laatste stap, Europees ontwerp (zie hieronder), is toegevoegd. Die internationale stap ligt voor de hand omdat de sector zo internationaal is, problematieken hier vergelijkbaar en soms ook verbonden zijn met die in het buitenland en omdat ze in Europese samenwerking goed opgepakt kunnen worden. Het stappenplan resulteert in een grotere flexibiliteit in de organisatie.

RegioLeren is ook opgenomen in de Meerjaren Investeringsprogramma's (MIP's) van beide aoc's. Hoe organiseer je het? AOC Terra en Wellantcollege doen dit in vier stappen.

1. Intern ontwerp – Het interne ontwerp betreft de ambities en speerpunten voor innovatie binnen de school. Alle opleidingen op de verschillende locaties moeten hun eigen specifieke positie bepalen. Het interne ontwerp bestaat uit een verkenning van de

Sessie van leerlingen en management over aanpak van Europees RegioLeren

eigen ambities en speerpunten voor innovatie. Dit wordt beschreven in een ambitieplan.

- 2. Extern ontwerp** – Het externe ontwerp betreft de positionering en de profilering van de twee andere relevante spelers in de regionale gouden driehoek: het bedrijfsleven en de overheden. Hoe organiseren zij zich, wat zijn hun kennisvragen, wat is hun werkpakket en hoe willen zij met de andere partners in de regio samenwerken?
- 3. Regionaal ontwerp** – In het regionaal ontwerp wordt de verbinding gelegd tussen intern en extern ontwerp. Het is de matchmaking tussen alle partijen en het resulteert in het regionale uitvoeringsprogramma. Dit bestaat uit de kennisvragen die voor de regio van belang zijn, een aantal subprogramma's die voor de regiopartners van belang zijn en een verdeling in regionale projecten. De samenwerking wordt ten slotte geformaliseerd, bijvoorbeeld in gebieds- of wijkcoöperaties. AOC Terra werkt zo in de Gebiedscoöperatie Westerkwartier, De Gebiedscoöperatie i.o. de Wolden, de Veenkoloniën (Emmen) en de Wijkcoöperatie i.o. Helpman - De Wijert (stad Groningen). Wellantcollege is gestart met de Gebiedscoöperatie Rotterdam.

4. Europees ontwerp – Vanuit het regionale ontwerp kan de stap worden gezet naar het Europese ontwerp. Dezelfde stappen die in de regio worden genomen, worden dan internationaal gezet. Het interne en externe ontwerp dat vaak leunt op Europese richtlijnen en ontwikkelingen, wordt gematcht met de ambitieplannen van andere Europese regio's. De tweede stap is verkenning en matching met bestaande en potentiële samenwerkingsrelaties van de partijen in de

internationale regio. De bouw van een Europees consortium formaliseert de samenwerking. Binnen de samenwerking volgt een inventarisatie en selectie van de passende potjes en de compositie van nieuwe samenwerkingsprojecten met EU-partners. Wellantcollege is voorzitter van de stuurgroep van het internationale consortium en is samen met Terra de komende drie jaar in de lead. Daarna neemt een van de andere EU-partners het stokje over.

Gebiedscoöperatie Westerkwartier

AOC Terra heeft in december 2003 met vijf partners in het Westerkwartier de Gebiedscoöperatie Westerkwartier opgericht. In deze coöperatie worden de krachten van de leden gebundeld

en de verantwoordelijkheden gedeeld. Samen vormen de leden een maatschappelijke bedrijf dat zich richt op een collectieve aanpak van de gebiedsontwikkeling en het natuur- en landschapsbeheer in het Westerkwartier. De provincie Groningen en de gemeenten Grootegast, Leek, Marum en Zuidhorn ondersteunen dit initiatief. Ook waterschap Noorderzijlvest is betrokken bij de activiteiten van de gebiedscoöperatie.

De gebiedscoöperatie verricht en organiseert bedrijfsmatige en maatschappelijke activiteiten die

gericht zijn op behoud en ontwikkeling van het Westerkwartier. Zij maakt groene economische activiteiten mogelijk ten bate van het Westerkwartier in het algemeen en de leden van de coöperatie in het bijzonder. De coöperatie sluit overeenkomsten met haar leden en behartigt de belangen van haar leden.

Nevendoelen – maar niet minder belangrijk – zijn kennisvergroting bij de leden, kwaliteitsverbetering en kostenverlaging van natuur- en landschapsbeheer door een collectieve aanpak en fondsenwerving hiervoor.

Gebiedscoöperatie Rotterdam

Nog niet geformaliseerd maar al wel operationeel: dat is de status van de Gebiedscoöperatie Rotterdam. In deze gebiedscoöperatie i.o. participeren de gemeente Rotterdam, (sociale) ondernemingen, zzp'ers, groen/grijs mbo- en hbo-instellingen en partijen als Rijkswaterstaat. De gebouwde infrastructuur zorgt er voor dat op elke laag een vertegenwoordiging van de triple helix aan het roer staat (triple helix is samenwerking van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid).

In de coöperatie werken partijen samen om projecten te realiseren op gebied van groen, duurzaam-

heid, water, klimaat, energie, stedelijke vernieuwing en voedsel. Leren innoveren in een groen, duurzaam Rotterdam is de ambitie. In de coöperatie worden ideeën ingebracht, kennis gedeeld, partijen bij elkaar gebracht en voor financiering gezorgd.

De coöperatie werkt als een lerende netwerkstructuur. Leren innoveren staat centraal, zowel bij onderwijsinstellingen, de bedrijven, overheid en de studenten, en niet in de laatste plaats in de samenwerking tussen deze partijen. In die samenwerking worden cross-sectorale verbindingen gerealiseerd. Zowel in reguliere leer- en werkomgevingen,

als in nieuwe praktijkcentra waar kruisbestuiving tussen sectoren en partijen centraal staat.

Op dit moment wordt de kennis- en innovatie-agenda met programma's en de structuur van de gebiedscoöperatie vastgesteld. Begin oktober komen Europese partners naar Nederland voor de bouw van een Europees project.

Hoe nu verder?

Scholen willen zich ontwikkelen tot een regionaal kennis- en praktijkcentrum. Dat vraagt zowel van de scholen zelf als de buitenwereld, bedrijfsleven en overheid, het een en ander.

RegioLeren, zo blijkt, reikt verder dan een nieuwe onderwijskundige aanpak. Welbeschouwd spreken we over een systeeminnovatie. Door een gemeenschappelijke inspanning van alle partijen in de regio bereik je iets wat geen van allen alleen zou kunnen.

Dat betekent niet dat je alles overboord gooit wat tot nu toe is bereikt. Integendeel: je bouwt daarop voort. Dus: doorgaan met onderwijs binnen en buiten de school, en doorgaan met nieuwe rollen voor docenten.

Maar daarbovenop wordt een bewuste keuze gemaakt voor de ontwikkeling tot regionaal groen kennis- en praktijkcentrum. AOC Terra voor Groningen en Drenthe, en Wellantcollege in de driehoek Rotterdam-Gorinchem-Dordrecht. Zij investeren daarom de komende jaren in kennis, personeel en netwerk, en dat in direct partnerschap met de regionale agenda van bedrijfsleven en overheden. Deze overallaanpak noemen zij RegioLeren.

Collectief leren en werken

De eerstkomende jaren kan AOC Terra doorgaan op dit pad. Eind augustus werd bekend dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) een substantiële subsidie heeft toegekend aan de publiek-private samenwerking van Terra in de Gebiedscoöperatie Westerkwartier. Met haar regionale businessplan geeft Terra een duidelijke richting aan de stappen die de komende vier jaren gezet gaan worden. Deze unieke combinatie van leren, werken en ondernemen wordt met een bedrag van 825.000 euro door het ministerie ondersteund via het Regionaal Investeringsfonds MBO. Het ministerie erkent daarmee deze vooruitstrevende en ambitieuze aanpak voor RegioLeren.

Wellantcollege is door naar de volgende ronde en wordt uitgenodigd haar plannen in januari voor te leggen aan het ministerie. Net zoals bij Terra is de overheid gecharmeerd van zowel de plannen van Wellantcollege als van het concept, de innovatie, het idee en de uitwerking. In januari denkt de gebiedscoö-

peratie i.o. Rotterdam voldoende ontwikkeld te zijn om deze subsidie toegekend te krijgen. De samenwerking tussen Terra en Wellant heeft in beide projectplannen een prominente plek.

Wat staat de scholen te doen?

- De eigen organisatie, het curriculum en het rooster richten op maximale flexibiliteit om de partijen in de regio goed te kunnen bedienen.
- Het onderwijs zo organiseren dat innovatiedoelen en resultaten permanent aan onze opleidingen en activiteiten zijn verbonden.
- Voldoende 'donkergroene' arbeidskrachten afleveren op het hoogst mogelijke niveau mede door het leven lang leren beter te organiseren.
- Met bedrijfsleven een gedeelde agenda ontwikkelen op een herkenbare schaal.
- In samenspraak met EZ en de Inspectie van het Onderwijs een ingrijpende innovatie doorvoeren waardoor de school tot een flexibeler systeem komt en meer zichtbaar in de regio kan opereren.

Welbeschouwd spreken we over een systeeminnovatie

Wat vraagt het van de buitenwereld?

- Het bedrijfsleven organiseert zich op een (streek- of regiogebonden) schaal waaraan het onderwijs zich kan verbinden. Daardoor wordt het voor het bedrijfsleven aantrekkelijk (*in kind*) in de school te investeren.
- Het ministerie en de politiek moeten huidige belemmeringen (willen) weghalen en/of het onderwijs de ruimte geven om te kunnen doen wat ze behoren te doen.

Werkconferentie met partners over RegioLeren